

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Філіпчука Олександра Георгійовича на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 2 від 25 серпня 2022 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 9 від 16 червня 2025 року

Присутні:

кафедра теорії та історії держави і права: завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак В., д.ю.н., професор Шевченко А., професор кафедри теорії та історії держави і права, д.ю.н., доцент Вітюк Д., к.ю.н., доцент Сіренко О.; *кафедра цивільного права та процесу:* завідувач кафедри цивільного права та процесу, к.ю.н., професор Білянська Н., професор кафедри цивільного права та процесу, д.ю.н., професор Чеховська І., *кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу:* завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу, к.ю.н., доцент Чернецька О.В., *кафедра фінансового та податкового права:* завідувач кафедри фінансового та податкового права, к.ю.н., професор Глух М., *кафедра правничої лінгвістики:* завідувач кафедри правничої лінгвістики, д.ю.н., доцент Миколаєць В., доцент кафедри правничої лінгвістики, д.ю.н., доцент Бодунова О. (науковий керівник); завідувач навчальної лабораторії «Юридична клініка», кандидат юридичних наук, доцент Омельчук Л., *кафедра кримінального права та процесу:* завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Дідківська Г.В., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор, заслужений юрист України Топчій В., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Колб О.Г., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Максименцев М.; професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Нікітін Ю., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н. Мамка Г., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., доцент Грицюк І., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., доцент Мілевський О., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., доцент Лазебний А., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н. Сперкач Н., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., заслужений юрист України Софієв С., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н. Карпенко Н., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н. Забарний М., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., доцент Павлюх О., доцент кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н. Лопашук Д.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Філіпчука Олександра Георгійовича на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08. «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 2 від 25 серпня 2022 року).

Слухали:

Доповідь здобувача Філіпчука О.Г. на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлив стан її розробки, визначив зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрив наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навів дані про апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслив структуру дисертації.

Зокрема, автор надав визначення міжнародного механізму запобігання злочинності, під яким запропоновано розуміти сукупність інституційних, правових, організаційних та практичних заходів, спрямованих на запобігання вчинення кримінальних правопорушень шляхом здійснення міжнародного співробітництва, розробки правових стандартів, дослідження кримінологічних тенденцій, реалізації освітніх програм та соціальних ініціатив.

Встановлено, що основними елементами міжнародного механізму запобігання злочинності є: міжнародні стандарти та норми (впровадження міжнародних стандартів, конвенцій та рекомендацій, спрямованих на попередження злочинності), міжнародне співробітництво (спільні дії держав, міжнародних організацій та інших суб'єктів міжнародного права, спрямовані на обмін інформацією, досвідом та ресурсами для попередження злочинності), кримінологічні дослідження (аналіз причин та умов злочинності, вивчення тенденцій та розробка рекомендацій для запобігання кримінально протиправним діям), освітні та просвітницькі програми (інформування населення про ризики та наслідки злочинності, навчання методам самозахисту та правової обізнаності), соціальні ініціативи (підтримка програм, спрямованих на зменшення соціальних передумов злочинності, таких як бідність, безробіття, соціальна ізоляція).

Представлено авторську класифікацію універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності, які поділено за їх спрямованістю на конвенційні механізми, інституційні механізми, оперативно-інформаційні, превентивні та освітні, механізми моніторингу та оцінки, а також спеціалізовані механізми для окремих видів кримінальних правопорушень.

О. Філіпчук висвітлив мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, а також зупинився на основних наукових висновках в роботі, що становлять наукову новизну.

В умовах воєнного стану в Україні важливим є отримання даних інформаційно-аналітичних систем Інтерполу. Задля налагодження ефективної

співпраці Інтерпол та України в цьому напрямку доцільно дотримуватись таких рекомендацій: ініціювати опублікування агрегованої статистики (без відкриття персональних даних), наприклад: загальна кількість осіб у розшуку за країнами, категоріями кримінальних правопорушень, строками перебування в розшуку тощо; провести науково-практичний аналіз використання інформаційної системи Інтерполу в Україні (з акцентом на ефективність, затримки, дотримання прав людини); розробити електронний дашборд для обмеженого доступу фахівців-аналітиків (наприклад, у Національній поліції, прокуратурі, Національному антикорупційному бюро тощо), який би забезпечив візуалізацію поточних тенденцій.

На основі проаналізованого матеріалу автором сформульовано план дій щодо впровадження міжнародних стандартів запобігання злочинності в Україні. До першочергових кроків віднесено: 1) поглиблення співпраці з Європолем та Євроюстом: розширення обміну даними, підключення до централізованих баз (наприклад, SIS — Шенгенської інформаційної системи) після вступу до ЄС; 2) узгодження законодавства з правом ЄС. У перспективі це дозволить підвищити ефективність розслідування кримінальних правопорушень та взаємного визнання рішень (наприклад, європейський ордер на арешт); 3) участь у регіональних ініціативах і проектах. Наприклад, Eastern Partnership Police Cooperation Programme, Prüm Decisions, EMPACT (пріоритети ЄС з протидії тяжким формам злочинності); 4) приєднання до спеціалізованих органів. Зокрема: Frontex — із врахуванням викликів на українському кордоні, OLAF — у контексті боротьби з контрабандою і зловживанням європейськими фондами. Це дозволить здійснювати спільний контроль кордонів, захист фінансових інтересів ЄС; 5) інституційна реформа правоохоронних органів. Це є необхідним кроком для підвищення довіри до українських органів, що є критично важливим для включення до європейського простору юстиції.

Здобувачем проаналізовано міжнародне співробітництво України у запобіганні злочинності під час воєнного стану. Зроблено висновок, що для покращення його ефективності доцільно здійснити такі дії у двох взаємопов'язаних напрямках — законодавчому та оперативно-практичному: 1) удосконалення внутрішнього кримінального законодавства шляхом запровадження чітких механізмів екстрадиції та взаємної правової допомоги в кримінальних провадженнях із врахуванням останніх європейських стандартів (напр., імплементація Директив ЄС); 2) розробка та ухвалення Національної стратегії міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності, яка передбачає чіткі цілі, індикатори виконання та відповідальних за їх досягнення; 3) інтеграція інформаційних систем: забезпечення технічного підключення українських баз даних (розшукові, дактилоскопічні; ДНК-банки) до європейських інформаційних мереж, впровадження сучасних засобів аналітики для моніторингу руху активів і протидії відмиванню коштів (у співпраці з MONEYVAL) тощо.

Надано пропозиції щодо посилення захисту прав людини під час війни: закріпити в законодавстві чіткі процесуальні гарантії (терміни розгляду скарг, юридичну допомогу при затриманні); запровадити механізми незалежного моніторингу місць несвободи (за участю Уповноваженого з прав людини та

міжнародних місій); посилити підтримку ВПО: спрощені процедури відновлення документів, гарантовані соціальні виплати, безпечні маршрути евакуації; розвивати мережу кризових центрів для вразливих груп (жінки, діти, люди з інвалідністю), з моральною та юридичною підтримкою, забезпечити міжнародну експертизу розслідувань воєнних злочинів та доступ до доказів (співпраця з Міжнародним кримінальним судом, ООН).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні та прикладні висновки й рекомендації можуть бути використані в: законотворчій діяльності — для вдосконалення норм кримінального законодавства щодо удосконалення механізмів запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, у тому числі, воєнних; науково-дослідницькій роботі — як підґрунтя для подальшого вивчення проблематики впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності; освітньому процесі — в якості науково-методичної основи для розробки навчальних посібників і методичних рекомендацій. Положення та висновки, наведені в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані: в юридичних ЗВО та установах додаткової професійної освіти; в процесі викладання навчальних дисциплін; практичній діяльності — для підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, суддів та при здійсненні ними практичної діяльності.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі запитання:

Лопашук Д.: Скажіть, будь ласка, у чому полягає новизна Вашого дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. У рамках свого виступу я звертав увагу на положення наукової новизни дослідження. Основними з них є те, що вперше враховуючи виклики сьогодення в Україні та необхідність впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності нами розроблено проєкт Концепції кримінологічної політики у воєнний та післявоєнний період, у якій визначено необхідність її прийняття, суб'єкти реалізації, першочергові дії та подальші кроки у запобіганні злочинності в Україні тощо; представлено авторську класифікацію універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності, які поділено за їх спрямованістю на конвенційні механізми, інституційні механізми, оперативно-інформаційні, превентивні та освітні, механізми моніторингу та оцінки, а також спеціалізовані механізми для окремих видів кримінальних правопорушень; запропоновано план дій (дорожню карту) впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності на сучасному етапі розвитку України, який ґрунтується на міжнародних зобов'язаннях, кращих практиках та рекомендаціях міжнародних організацій.

Омельчук Л.: Які основні напрями реалізації міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні під час війни ви можете назвати?

Відповідь: Дякую за запитання. Під час воєнного стану Україна реалізує свою участь у міжнародній системі запобігання злочинності за такими ключовими

напрямами: правова допомога та екстрадиція: використання механізмів взаємної правової допомоги (MLA) для обміну доказами та допиту свідків, подання запитів про екстрадицію воєнних злочинців і осіб, підозрюваних у тяжких злочинах проти України; спільні слідчі групи (JIT): створення міжнародних JIT із Європейською прокуратурою (Eurojust) та окремими державами – для розслідування воєнних злочинів, контрабанди зброї, торгівлі людьми, обмін оперативною інформацією і координація арештів підозрюваних на території ЄС та інших країн-партнерів; співпраця з Міжнародним кримінальним судом: надання доступу до доказової бази й свідків, сприяння слідчим МКС у документуванні воєнних злочинів і злочинів проти людяності, виконання ордерів на арешт, виданих судом, та передача затриманих осіб; співпраця з Інтерполом і Європол: реєстрація «червоних циркулярів» Інтерполу щодо осіб, які розшукуються за воєнні злочини. обмін даними з Європол через Національний департамент міжнародного поліцейського співробітництва для протидії кіберзлочинності та організованих контрабанді; участь у регіональних платформах Ради Європи та ООН: MONDEV-оцінювання (MONEYVAL) для посилення фінансових санкцій і запобігання відмиванню коштів, пов'язаних з агресором, звітність перед Комітетом з прав людини ООН та Спеціальною моніторинговою місією ОБСЄ щодо злочинів у сфері прав людини; запобігання кіберзлочинності та дезінформації: імплементація Будапештської конвенції Ради Європи (2001) для боротьби з кібернападами, DDoS-атаками й шахрайством, спільні навчальні проєкти з НАТО CCDCOE та EU-COOP-NATO з кібероборони.

Павлюс О.А: Коротко охарактеризуйте, будь ласка, особливості конфліктів у трудових правовідносинах?

Відповідь: Дякую за запитання. До напрямів удосконалення міжнародної співпраці України у сфері протидії міжнародній злочинності варто віднести: законодавче врегулювання пріоритетності міжнародної співпраці, зокрема, внесення змін до законодавства України щодо розширення правових механізмів співробітництва з міжнародними правоохоронними органами (Інтерпол, Європол, ООН) та укладання нових міжнародних договорів та угод щодо боротьби з транснаціональною злочинністю; розширення обміну інформацією та аналітичної взаємодії, що полягає у поглибленні співпраці з міжнародними базами даних та інформаційно-аналітичними платформами для виявлення злочинних мереж та посиленні співпраці між Національною поліцією України, ДБР, СБУ та іноземними партнерами щодо обміну оперативною інформацією; спільні слідчі групи та міжнародні операції, зокрема, проведення спільних антитерористичних, антикорупційних та антикіберзлочинних операцій тощо.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, доктору юридичних наук, доценту Бодуновій О.** яка зазначила, що підготовлена Філіпчуком Олександром Георгійовичем дисертаційна робота на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні» є цілісним науковим дослідженням, що підтверджується результатами теоретико-правового аналізу як

законодавчої бази, так і наукового доробку у сфері вивчення вказаної проблематики.

Складений здобувачем план дослідження дозволив охопити усі ключові питання теми дослідження і досить повно та змістовно висвітлити їх. Цьому сприяло правильне визначення ним мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, застосування необхідного наукового інструментарію.

Здобуті під час дослідження результати певною мірою заповнюють прогалини у висвітленні науково-теоретичних і прикладних питань. В обґрунтуванні авторських висновків у дисертації пропонується низка нових теоретично концептуальних та практично важливих положень.

Специфіка теми дослідження, сформульовані мета і завдання визначили структуру дисертації, послідовність та логіку викладення матеріалу. Зміст дисертації свідчить про повноту і завершеність комплексного дослідження.

Робота оформлена в повній відповідності до вимог, які ставляться щодо дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У цілому робота оцінена позитивно. Відмічено, що вона була виконана самостійно і автора можна вважати підготовленим науковцем. Було акцентовано увагу на тому, що науковий керівник робив лише окремі зауваження та вносив окремі корективи щодо обраної теми дослідження. Здобувач же з деякими зауваженнями погоджувався, а з деякими – ні, аргументовано відстоюючи свою особисту точку зору з певних питань.

Вищевикладене свідчить, що дисертаційне дослідження Філіпчуком Олександром Георгійовичем на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні», представляє самостійне, закінчене дослідження теоретичного характеру, є оригінальним, актуальним, практично значимим і дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Доктору юридичних наук, професору Дідківській Г., яка підкреслила, що виконане Філіпчуком Олександром Георгійовичем дослідження присвячене актуальній проблемі, яка є важливою як для теорії, так і для практики.

Зазначена оцінка ґрунтується на результатах опрацьованих здобувачем та використаних у тексті дисертації наукових, навчальних і нормативно-правових джерел, а також виведених ним на цій основі елементів наукової новизни (всього 9 положень), кожен із яких відображено в певній рубриці, а саме: вперше - 3 науково обґрунтованих результатів свого дослідження; удосконалено - 3 та дістали подальший розвиток - 3 положення.

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок О.Г. Філіпчуком показав, що основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у 5 наукових публікаціях, з них 3 статті опубліковані у фахових виданнях з юридичних наук, а також 2 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Виходячи з цього, варто визнати, що кількість праць та інших результатів цієї наукової розробки, у цілому та з формальної точки зору є достатньою для узагальнення та наукового обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики.

Про наукову новизну та практичну цінність цієї дисертації свідчать також й інші її положення, висновки та пропозиції, що відображені у відповідних розділах і підрозділах. Проте, як побажання доцільно було б висвітлити такі положення:

1. Автором розроблено і викладено в окремому додатку до дисертації Концепцію реалізації кримінологічної політики у воєнний і післявоєнний період в Україні. Цей проєкт документу був би досконалішим, якщо у ньому передбачити конкретних суб'єктів її реалізації, строк виконання, що є обов'язковими структурними елементами таких актів.

2. Також дисертантом доцільно більш детально проаналізувати регіональні міжнародні механізми запобігання злочинності та їх можливість впровадження в Україні.

Доктору юридичних наук, доценту Вітюк Д., яка відзначила, що актуальність обраної Філіпчуком Олександром Георгійовичом теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і заперечень, адже на сьогодні немає достатньої бази монографічних досліджень, присвячених комплексному аналізу впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні.

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Водночас, рецензент підкреслив, що виконане Філіпчуком Олександром Георгійовичом дослідження є актуальним і своєчасним, а положення та висновки, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані.

При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

У дисертації автор продемонстрував рівень своєї професійної зрілості та наукової кваліфікації. Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Дослідження фахово структуроване і відзначається цілісною логічною побудовою. Розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою і показують послідовність аналізу досліджуваних юридичних явищ. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності і взаємозв'язку. Мета і завдання, які визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті і тексті дослідження.

Проте, є декілька дискусійних положень, на яких акцентована увага:

Автор зазначає, що реалізація кримінологічної політики в Україні у воєнний та післявоєнний періоди є стратегічним завданням для забезпечення національної безпеки, стабільності та правопорядку. Враховуючи нові виклики та необхідність адаптації до умов війни, а також післявоєнного відновлення, Україна повинна зміцнити своє міжнародне співробітництво, застосовувати новітні

технології та забезпечити ефективну реалізацію кримінально-правових норм, спрямованих на захист прав людини та боротьбу з новими формами злочинності. Проте з тексту роботи незрозуміло, які саме потрібно вживати захисту для досягнення цих завдань.

Рецензентом відмічено, що в цілому, дослідження відображає вміння автора довести свої судження та дискутувати при оцінці наукових поглядів опонентів. Основні висновки і пропозиції, сформульовані автором, викладені чітко, без двозначності, прозоро; головні тези наведені комплексно, системно. Аргументи не суперечать один одному і є достатніми та переконливими.

Висновки дисертації містять головні наукові результати, отримані дисертантом особисто, синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань.

Таким чином, дисертація Філіпчука Олександра Георгійовича є цілісним, самостійним, завершеним монографічним дослідженням важливої наукової і практичної проблеми, відповідає встановленим вимогам та профілю наукової спеціальності.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Колб О., який зауважив, що здобувач у своїй дисертації досяг поставленої мети. Зокрема, ним сформульовано ряд положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У роботі вдало використано зарубіжну наукову літературу та джерела. Матеріал викладається логічно та послідовно.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Дисертація Філіпчука Олександра Георгійовича на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні», є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовується низка наукових положень та висновків, що відзначаються новизною у теоретичному плані і є важливими для юридичної практики, а також може бути рекомендовано для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Чернецька О., яка зазначила, що дисертантом опрацьовано досить значний масив літератури, який прямо чи опосередковано стосується теми дисертаційного дослідження, у тому числі безпосередньо проаналізовано документальні, нормативно-правові та статистичні джерела, а також сучасну наукову літературу. Це слугує свідченням високого рівня обізнаності здобувача у темі, яка ним досліджується, та відповідного рівня обґрунтованості зроблених ним висновків.

Кандидат юридичних наук, професор Глух М. наголосила, що для тих, хто досліджує, вивчає та цікавиться проблематикою правових засад впровадження в Україні міжнародних механізмів запобігання злочинності буде корисним ознайомитися як із самим дослідженням, так і з висновками, до яких прийшов автор.

Дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння

автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконаливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи. Автор дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Загалом, результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Філіпчука Олександра Георгійовича на тему «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні» може бути рекомендована до захисту у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Нікітін Ю., який зупинився на методології дисертаційної роботи, відмітив її обґрунтованість для висвітлення основних положень. Підняті у дисертаційному дослідженні проблеми і запропоновані автором шляхи розв'язання сучасних проблем в практичній площині запобігання злочинності в Україні. Робота відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до захисту у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Лугіна Н. акцентувала на актуальності і новизні роботи, підтримав доповідачів і запропонував проголосувати за роботу Філіпчука Олександра Георгійовича щодо захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

**щодо дисертації Філіпчука Олександра Георгійовича на тему:
«Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в
Україні»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасна злочинність все частіше має транснаціональний характер — кримінальні правопорушення вчиняються через кордони кількох держав (торгівля людьми, тероризм, кіберзлочинність, відмивання коштів). Завдяки розвитку транспортних мереж, інформаційних технологій і міграційних процесів злочинці можуть переміщуватися між країнами, переховуючись від органів досудового розслідування.

Окрім цього, введення воєнного стану в Україні та активні бойові дії створюють ситуацію загальної нестабільності, що призводить до зростання злочинності, зокрема транснаціональної. Війна стимулює зростання рівня окремих видів злочинності (воєнні злочини, мародерство, торгівля людьми, контрабанда зброї тощо), порушення прав людини і громадянина. Саме міжнародні механізми запобігання злочинності гарантують дотримання

мінімальних стандартів захисту прав і свобод навіть в умовах збройних конфліктів.

Тому науковці і практики працюють над механізмом виявлення осіб і запобіганням кримінальних правопорушень, які вони вчиняють. У цьому процесі особлива увага приділяється не лише формуванню напрямів запобігання злочинності, а й дотримання правових гарантій, що впливають з міжнародних угод (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права тощо). Тому дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності і можливість їх впровадження на сьогодні є актуальним і своєчасним.

Вивчення міжнародних механізмів допомагає інтегрувати ефективні практики у національну політику запобігання злочинності, що сприяє підвищенню рівня безпеки держави в умовах глобальних загроз. Аналіз досвіду інших країн і міжнародних організацій (Інтерполу, Європолу, ООН, Ради Європи) дає змогу адаптувати найкращі моделі правового регулювання та організації протидії злочинності. Для того, щоб Україна могла повною мірою використовувати можливості міжнародної підтримки, потрібно поглиблене розуміння існуючих механізмів співпраці й вимог міжнародного права.

Актуальність дослідження підтверджується і статистичними даними. Під час повномасштабної війни в Україні відбулися суттєві зміни в криміногенній ситуації. Загалом спостерігається зростання загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, зокрема воєнних, проте деякі категорії кримінальних правопорушень, такі як «вулична» злочинність, зменшилися. У 2023 році правоохоронні органи зареєстрували 475 595 кримінальних правопорушень, з яких у 189 292 випадках було повідомлено про підозру. У 2023 році правоохоронні органи зареєстрували 475 595 кримінальних правопорушень, з яких у 189 292 випадках було повідомлено про підозру. У 2024 році кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень зросла до 492 479, з яких у 194 688 випадках повідомлено про підозру.

У 2023 році слідчими Національної поліції розпочато понад 54 600 кримінальних проваджень за фактами вчинення злочинів військовослужбовцями збройних сил РФ. У 2022 році було обліковано 17 422 злочини проти національної безпеки. У 2023 році ця кількість зменшилася до 6 270. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну було зареєстровано понад 100 000 воєнних злочинів, вчинених російськими військовими.

Таким чином, війна суттєво вплинула на структуру та динаміку злочинності в Україні. Зростання загальної кількості кримінальних правопорушень, особливо воєнних, поєднується зі зменшенням деяких видів злочинності. Це свідчить про адаптацію правоохоронної системи до нових викликів та необхідність подальшого вдосконалення механізмів запобігання злочинності в умовах війни.

Проблеми міжнародної співпраці держав у запобіганні злочинності вивчали багато вчених, таких як О. М. Бандурка, О. М. Бодунова, В. В. Голіна, Л. М. Давиденко, О. М. Джужа, І. І. Давидович, М. І. Даньшин, А. Е. Жалінський, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, В. М. Кудрявцев, В. М. Куц, О. М. Литвинов, М. П. Орзіх, С. С. Яценко, І. В. Панов, М. І. Бажанов, В. П. Наливайко,

Л. Л. Костенко, Ю. В. Баулін, П. Л. Франчук, В. В. Сташис, В. В. Топчій, Д. М. Тичина, Г. Л. Кохан, О. Ю. Шостко тощо.

Безпосередньо механізми запобігання злочинності та їх впровадження у законодавство України досліджували Д. Л. Вітюк, Г. В. Дідківська, І. М. Леган, Василевич, О. М. Литвинов, Я. В. Ступник, О. М. Черкасов тощо.

Водночас недостатньо уваги приділялося специфіці захисту прав людини під час війни, особливо у контексті впровадження міжнародних механізмів у сфері запобігання злочинності. Сучасні виклики, спричинені повномасштабним збройним конфліктом, зумовили необхідність перегляду традиційних підходів до міжнародної взаємодії, акцентуючи увагу не лише на ефективності запобігання злочинності, але й на безумовному дотриманні міжнародних стандартів прав людини. Зокрема, в умовах воєнного стану постає гостра потреба у врахуванні ризиків, пов'язаних із можливими порушеннями прав осіб, недопущенням катувань, порушенням інших прав людини. Викладені обставини, а також важливість розв'язання представленої у роботі проблеми, визначили вибір теми дисертації та її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020); Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю (Указ Президента України від 21 жовтня 2011 року № 1000/2011), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023), а також позицій Кіотської декларації щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права (Чотирнадцятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та кримінального судочинства, Кіото, Японія, 2021 р.).

Тема дисертаційного дослідження затверджена рішенням Вченої ради Державного податкового університету від 25 серпня 2022 року (протокол № 2).

Мета і завдання дослідження. *Метою роботи* є теоретичне узагальнення та розв'язання комплексного наукового і прикладного завдання щодо впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності з розробленням пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Досягнення поставленої мети передбачає постановку і вирішення таких *завдань*:

висвітлити стан наукової розробленості проблем впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності;

розглянути методологію дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності;

охарактеризувати поняття, сутність та елементи міжнародного механізму запобігання злочинності;

проаналізувати можливість впровадження універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності;

охарактеризовано регіональні механізми запобігання злочинності;

висвітлити участь України у міжнародних механізмах запобігання злочинності в умовах воєнного стану;

вивчити впровадження механізмів захисту прав і свобод людини в період війни;

визначити основні напрями і форми міжнародного співробітництва України у запобіганні злочинності;

розглянути зарубіжний досвід впровадження механізмів запобігання злочинності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності.

Предметом дослідження є впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження проблематики впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання. Діалектичний підхід дозволив всебічно та об'єктивно проаналізувати теоретичну модель міжнародних механізмів запобігання злочинності. Системно-функціональний підхід забезпечив вивчення правових явищ у їхньому взаємозв'язку та взаємодії (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Історичний метод використовувався для дослідження становлення міжнародних механізмів запобігання злочинності (підрозділи 2.1, 2.2). Логічний метод дозволив визначити сутність, зміст та елементи міжнародних механізмів запобігання злочинності. Формально-юридичний метод використовувався для аналізу і тлумачення нормативно-правових актів та понять по темі дослідження (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Порівняльно-правовий метод використовувався при зіставленні норм англо-американської та романо-германської правових систем (підрозділ 3.3). Інформаційно-аналітичний метод – для обробки емпіричних даних і матеріалів періодичних видань (всі розділи дисертації). Структурний метод дозволив напрацювати практичні рекомендації щодо вдосконалення правових норм (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). Метод моделювання використовувався для розробки організаційних аспектів впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності (підрозділ 2.1, 2.2). Для підвищення достовірності результатів застосовувалися методи аналізу та синтезу теоретичних і практичних даних, що забезпечило об'єктивність висновків.

Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні автором наукового аналізу комплексу теоретичних і практичних питань сучасної реалізації міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні. В дисертації визначено поняття, сутність та елементи міжнародних механізмів запобігання злочинності, розглянуто класифікацію таких механізмів, охарактеризовано універсальні і регіональні механізми запобігання злочинності, в тому числі, в умовах воєнного стану. Крім того, в роботі виявлені та проаналізовані проблеми впровадження міжнародних механізмів захисту прав людини під час війни, висвітлено зарубіжний досвід впровадження таких механізмів, визначено форми і

напрями міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності в Україні та запропоновано напрями удосконалення законодавства України та правозастосовної практики з цього питання.

Найбільш істотними результатами дослідження, що зумовлюють його новизну та визначають внесок автора в розробку зазначеної проблематики, є наступні положення та висновки:

вперше:

- враховуючи виклики сьогодення в Україні та необхідність впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності розроблено проєкт Концепції кримінологічної політики у воєнний та післявоєнний період, у якій визначено необхідність її прийняття, суб'єкти реалізації, першочергові дії та подальші кроки у запобіганні злочинності в Україні тощо;

- представлено авторську класифікацію універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності, які поділено за їх спрямованістю на конвенційні механізми, інституційні механізми, оперативно-інформаційні, превентивні та освітні, механізми моніторингу та оцінки, а також спеціалізовані механізми для окремих видів кримінальних правопорушень;

- запропоновано план дій (дорожню карту) впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності на сучасному етапі розвитку України, який ґрунтується на міжнародних зобов'язаннях, кращих практиках та рекомендаціях міжнародних організацій;

удосконалено:

- позицію щодо методологічних підходів дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності, на основі чого виокремлено їх комплекс: аналіз документів та контент-аналіз, порівняльний аналіз, інтерв'ю та опитування експертів, кейс-стаді, статистичний аналіз;

- дефініцію «міжнародний механізм запобігання злочинності», під якою запропоновано розуміти сукупність інституційних, правових, організаційних та практичних заходів, спрямованих на запобігання вчинення кримінальних правопорушень шляхом здійснення міжнародного співробітництва, розробки правових стандартів, дослідження кримінологічних тенденцій, реалізації освітніх програм та соціальних ініціатив;

- позицію щодо проблем сучасного наукового дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності, до яких належать неоднозначність наукових підходів щодо поняття, змісту та елементів таких механізмів, необхідність гармонізації національних та міжнародних заходів, недостатня координація між міжнародними організаціями, обмеженість ресурсів та політичні бар'єри тощо;

- позицію щодо удосконалення міжнародного співробітництва як елементу міжнародного механізму запобігання злочинності для максимально ефективного застосування різних форм такого співробітництва з урахуванням різних юридичних традицій та практик;

дістало подальшого розвитку:

- позиція щодо авторської класифікації універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності, які поділено за їх спрямованістю на

конвенційні; інституційні, оперативно-інформаційні, превентивні та освітні, механізми моніторингу та оцінки, а також спеціалізовані механізми для окремих видів кримінальних правопорушень;

- напрями покращення ефективності міжнародного співробітництва в умовах воєнного стану, до яких віднесено: удосконалення внутрішнього кримінального законодавства шляхом запровадження чітких механізмів екстрадиції та взаємної правової допомоги в кримінальних провадженнях із врахуванням останніх європейських стандартів (імплементация Директив ЄС) тощо), розробка та ухвалення Національної стратегії міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності, яка передбачає чіткі цілі, індикатори виконання та відповідальних за їх досягнення; інтеграція інформаційних систем: забезпечення технічного підключення українських баз даних тощо;

- пропозиції щодо запозичення низки ефективних практик зарубіжних країн для покращення системи запобігання злочинності, зокрема: використання комплексного підходу до запобігання злочинності, активна участь громадськості, спеціалізовані програми для неповнолітніх правопорушників тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні та прикладні висновки й рекомендації можуть бути використані в:

- *законотворчій діяльності* – для вдосконалення норм кримінального законодавства щодо удосконалення механізмів запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, у тому числі, воєнних;

- *науково-дослідницькій роботі* – як підґрунтя для подальшого вивчення проблематики впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності;

- *освітньому процесі* – в якості науково-методичної основи для розробки навчальних посібників і методичних рекомендацій. Положення та висновки, наведені в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані: в юридичних ЗВО та установах додаткової професійної освіти; в процесі викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право» і «Кримінологія»;

- *практичній діяльності* – для підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, суддів та при здійсненні ними практичної діяльності.

Апробація результатів дослідження. Дисертація виконана на кафедрі кримінального права та процесу Державного податкового університету, представлена і обговорена на засіданні кафедри, схвалена нею і рекомендована до захисту. Результати дослідження були оприлюднені на 2 науково-практичних конференціях і круглих столах: «Проблеми забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану» (Ірпінь, 15 травня 2024 року); «Дев'яносто п'яті економіко-правові дискусії» (м. Львів, Україна, м. Ополе, Польща, 27-28 березня 2025 року).

Публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 5 публікаціях, серед яких: 3 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 2 тез доповідей на

науково-практичних конференціях і круглих столах та 1 публікація, яка додатково відображає результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації визначена метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінок, із яких основного тексту – 184 сторінки. Список використаних джерел міститься на 19 сторінках і налічує 172 найменування та 4 додатки на 12 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані наукові результати дисертації

1. Filipchuk O. Ukraine's cooperation with international organizations in crime prevention during war. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 9. pp. 105-110.

2. Філіпчук О.Г. Участь України у міжнародній системі запобігання злочинності під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 910-914. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/137.pdf>.

3. Філіпчук О.Г. Сучасні напрями міжнародної співпраці України в умовах війни. *Національні інтереси*. Серія «Право». 2025. № С. 779-790. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/21319/21294>.

які засвідчують апробацію результатів дисертації

4. Філіпчук О.Г. Досвід Італії у запобіганні злочинності. *Проблеми забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнського круглого столу, м. Ірпінь, 15 травня 2024 р. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 47-49. URL: <https://surl.li/atdcxt>

5. Філіпчук О.Г. Сучасні виклики міжнародної співпраці України у запобіганні злочинності. *Дев'яносто п'яті економіко-правові дискусії*. Серія: Соціальні та гуманітарні науки. Матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції. (м. Львів, Україна, м. Ополе, Польща, 27-28 березня 2025 р.) / редкол.: О. Патряк та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5215/>

Характеристика особистості здобувача. Філіпчук Олександр Георгійович народився 15 жовтня 1978 року у місті Заставна Чернівецької області.

Закінчив у 2007 році Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Аспірант кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету. Одружений, має сина.

В.о. начальника департаменту Агентства з розшуку та менеджменту активів (АРМА).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Філіпчука Олександра Георгійовича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

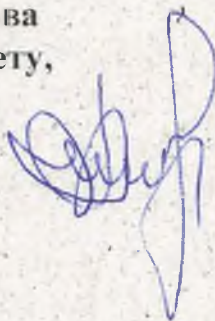
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Філіпчука Олександра Георгійовича на тему: «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Філіпчука Олександра Георгійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Філіпчука Олександра Георгійовича на тему: «Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 21; «проти» – немає; утримались – «1».

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора ННІ права
з навчально-методичної роботи**

Наталія ЛУГІНА